

תיקון 7 – טעות כלכלית וטעות חברתית

עו"ד יובל אלבשן, סמנכ"ל עמותת ידיד

ראשית אני רוצה לדבר על השימוש במונח "מגזר חברתי". מה זה מגזר חברתי? אני אשמח לדעת מיהו המגזר הלא חברתי. לכן בהקשר הזה אדבר על ההשפעה על החברה כולה, לא בטרמינולוגיה של מגזרים, טרמינולוגיה מפרקת.

הערת פתיחה שנייה היא לגבי ההפרדה שנעשתה פה בין שני המושבים בכנס, הכלכלי והחברתי. חברים יקרים, אין באמת הפרדה בין כלכלה לחברה. אני עוד לא הצלחתי להבין אותה ואני מרצה באוניברסיטה העברית כבר לא מעט שנים. כל מי שיודע מהי כלכלה מבין שכלכלה זה המדע האחרון שאפשר לומר עליו שהוא מדע מדויק. זה מדע ממדעי החברה. זה שהוא מתקשט לו בגרפים ובפרבולות לא עושה את האמיתות שבו אמיתות מדעיות. ואני אומר את זה לא בגלל הרצון לקומם או לעצבן, אלא כי זה באמת מרגיז אותי שתמיד השיח החברתי הוא כאילו שיח שבא ממקום של זעקה ורחמים, כאילו אנחנו מדברים רק בשם האמוציות, והשיח הכלכלי הוא זה שמדבר בשם המדע המדויק. חברים, זהו קשקוש, זה אותו לא־מדע בשני המקרים. לכן בהקשר הזה אני מדבר על ההשפעה על החברה, והחברה קשורה לכלכלה, ואני אומר למה בעיניי הרפורמה הזאת תפגע גם בזו וגם בזו. למה תיקון מספר 7 הוא טעות כלכלית וטעות חברתית. אגב, חשוב לי להגיד שהציונות – שלפחות חלק מהאנשים שמתקשטים בה במסגרות כמו קק"ל מבינים זאת – היא בין התנועות הראשונות שדיברו על כך. הציונות הייתה לא רק תנועה חברתית לחידוש העם היהודי ולחידוש היצרנות, אלא היא דיברה על חברה צודקת ברוח חזון הנביאים וגם על חברה יצרנית כלכלית שתישא את עצמה. בין השאר, הציונות יצאה נגד מה שקרה בגולה מהרבה בחינות, אחת מהן היא שאנשים היו טפילים מצד אחד ועסקו בעסקי ה"לופט־גשעפט", ומצד אחר עסקו בספסרות, שהיום יש אומרים שעושים ממנה יש מאין.

בהקשר הזה אני חושב שהאנשים שיושבים כאן שלא יצאו נגד תיקון מספר 7 ועדיין נקראים ציונים, צריכים לחשוב על זה כמה פעמים. בהערת אגב אני מרשה לעצמי להגיד שמי שיקרא בדברי הימים את ההתנגדות לתיקון מספר 7 יוכל לספר גם את הסיפור העצוב של מה קרה לציונות – אני אומר את זה כבן הדור החמישי לציונות – כי תסתכלו טוב מי התנגד ומי תמך. זה אחד הדברים המעניינים. תראו מי הוביל את המהפכה שמביאה לאובדן השליטה הלאומית של הלאום היהודי, שאני משתייך אליו, על הקרקע. הובילה את זה ממשלת ימין. פה זה הסיפור הקלאסי של הזרם הזה בציונות. הלב הרי היה אמור להתנגד לזה – אנחנו נגד

אובדן השליטה במשאב הקרקעי, הרי הקרקע היא קרקע לאום. מנגד, השכל הוא כבר שכל של ימין כלכלי, והימין הוא בעד הפרטה. והנה אנחנו רואים שבמקרה מבחן מה גבר על מה? השכל גבר על הלב. ולא בכדי גורמי ימין אחרים, כמו חוג הפרופסורים לחוסן מדיני – שלטעמי גם הבינו היטב מה שהם מדברים – יצאו נגד התיקון הזה, ואחרים שמתקראים עדיין ציונים הם אלה שתמכו בו. דרך אגב, הדיסוננס הזה קיים גם בשמאל. אני בא מהשמאל ואני לא רוצה להיכנס לזה, אבל גם בשמאל יש אותו מתח בין הרצון, מצד אחד, להביא ליתר שוויון במשאב הקרקעי, שאולי בסופו של דבר הרפורמה הזאת תוביל אליו, לעומת הבעיה של צדק חברתי, שמיד אעמוד עליה, שגרמה לכך שאנשים היו צריכים לעשות בחירה אמיתית בין מה קודם למה: אני קודם שמאל במובן הזה או שמאל במובן הזה?

לגופו של עניין, כמי שמאמין שצדק חברתי וכלכלה לא סותרים זה את זה, אילו הייתי מקשיב רק למה שאמר ראש הממשלה ולמה שאמר מי שהיום הוא מנכ"ל הרשות למקרקעי ישראל,

שפעם הייתה המינהל, וגורמים כאלה – אין ספק שהייתי אמור לתמוך וכולנו היינו אמורים לתמוך בתיקון מספר 7. אני חייב להודות שכששמעתי את ראש הממשלה נואם בקיסריה ביולי אשתקד, דמעות ממש חנקו את גרוני. אחזתי בשני ילדי ופשוט לא הצלחתי שלא לפרוץ בבכי כשהוא אמר את "קינת נתניהו" – אקרא לכם אותה – למה צריך את תיקון מספר 7. זה היה באמת מרגש.

המעבר ממשטר של חכירה למשטר של בעלות יצמצם את יכולת המדינה לספק שירותים חברתיים, שלהם זקוקים המוני העם, האזרח הקטן. המעבר יקשה על המדינה אם היא תרצה לספק את השירותים הללו

"קשה מאוד", אומר נתניהו, "לבנות בישראל. קשה מאוד גם לקנות כי הדירות מאוד יקרות. קשה מאוד לשפץ, לך תסגור מרפסת" – זה השלב שבו כבר ממש פרצתי בבכי ואיבדתי כל סמכות הורית מול ילדי. "לך תבנה פרגולה, לך תרחיב, תוסיף חדר, זה בלתי אפשרי. המטרה הראשונה היא לפשט את תהליך הבנייה ולהוביל להזלת מחירי הדיור".

"המטרה לשחרר את האזרחים", הוא אומר, ותשמעו אילו דוגמאות הוא נותן. איך חברתי אתה יכול להתנגד לרפורמה הזאת אחרי שאתה שומע את זה? "זוג צעיר, חייל משתחרר, עולים חדשים וכלל אזרחי ישראל יוכלו להרשות לעצמם דירות ולא למשכן את חייהם". חברים, מי יכול שלא להסכים לקינה הזאת של נתניהו? אי אפשר לא להסכים לה, זה מרגש. אני חייב להגיד שכמעט התפקדתי לליכוד, לכזאת מפלגה חברתית אני חייב להצטרף...

אבל – ועכשיו בנימה רצינית – אם בודקים לעומק את תיקון מספר 7, רואים שהדבר האחרון שהוא משרת זה ערכי צדק חברתי. בוודאי שהוא לא יסייע לאותו אזרח קטן שמתקשה לסגור את המרפסת.

חברים, מה עושה החוק? החוק עושה כמה דברים שבעיניי הם בין גרועים לגרועים מאוד. ראשית, הוא משנה ומעביר ממשטר של חכירה לדורות למשטר של בעלות. אני מכיר את

התפיסה שלכאורה מדובר בפיקציה, זו אחת הסיסמאות שהופרחו לאוויר כדי להעביר את הרפורמה הזאת. אמר גם חבר כנסת כרמל שאמה, אם אני לא טועה, שבעצם אין הבדל אמיתי בין בעלות לחכירה. אז בואו נריץ את זה. קודם כול אני אגיד לכם מה שאני אומר גם לתלמידי, אם אין הבדל מהותי, למה עושים את זה? פתאום מכל מה שצריך לעשות במדינה, צריך באמת להחליף דווקא את זה? כי ראש הממשלה אומר, "בואו נהיה כנים בחוק. אם זאת בעלות, בואו נקרא לזה בעלות!" אז בואו נהיה כנים, יש הבדל. יותר מזה, יש הרבה הבדלים. אני אגיד לכם איפה צודקים אלה שאומרים שאין הבדל. לאזרח הקטן באמת אין הבדל בין חכירה לדורות לבין בעלות. אז למי זה כן משנה? בואו נבין בקצרה מה ההבדל. יש בעצם שלושה הבדלים גדולים. אחד מההבדלים הוא על מה מתפרשת החכירה לדורות ועל מה מתפרשת הבעלות. בעלות, בניגוד לחכירה לדורות – אפשר למצוא את זה גם תחת סעיף 78, ענייני שכירות – מתרחבת גם לקרקע וגם לרום האוויר, לכאורה היא בכל התחומים האלה. למי ההבדל הזה משנה? אני אגיד לכם למי הוא לא משנה. מי שיש לו דירת מגורים, למשל גב' כהן מחדרה, והיא רוצה לעשות שינוי קטן. אני גדלתי בבניין בבת ים ואני לא זוכר שאנחנו קומה ג' ברחוב אלי כהן בבת ים, וגם לא משפחת דרעי שגרה קומה מתחתינו, עסקנו כל הזמן בעניין הבעלות. אני לא זוכר שאמא של אריה דרעי באה לאמא שלי ואמרה: אולי היום אנחנו נעשה משהו למעלה, אולי נחפור היום למטה. זה לגמרי לא משנה לאותו אזרח קטן שסוגר מרפסת. זה משנה לספסרי הקרקעות שקונים שטחי קרקע גדולים, להם בהחלט השתלטות הבעלות יכולה לעשות הבדל לגבי הרווח שהם יכולים להפיק ממה שפעם כונה אמא אדמה; ואתם יכולים לבד להמשיך את המשפט: איכה הייתה...

איזה עוד הבדל יש פה? הבדל נוסף הוא בהגבלת השימוש במקרקעין. בבעלות יש פחות הגבלת

שימוש. בלי להיכנס עכשוו להגדרה קרקעית, אני שואל: מי רוצה לשנות מקרקעין? האנשים שאני מייצג בעמותת ידיד, האנשים בפריפריה, "באמת" יושבים וחושבים על השינויים הללו. באופקים באים אליי בכל פעם דיירים שקנו את הדירה מעמידר ואומרים: אולי נקים מלון, אולי נחליף את המקרקעין ונעשה פה אזור תעשייה... זה כל הזמן קורה ואנחנו רק עוצרים אותם. חברים, אני לא סתם אומר בלשון הומור, זאת האמת. היחידים

**במדינת ישראל שצופה כבר עתה אנחנו
צופים שימוש מסיבי כל הזמן בקרקעות
הללו. אם באמת רוצים להביא לצמצום
העוני או לדברים אחרים – המדינה תהיה
חייבת לספק שירותים ציבוריים ולפיכך
להשתמש באדמות האלה. המעבר
מחכירה לבעלות יפגע בה**

שתשרת אותם העובדה שהיום אני יכול לשחק בהגדרות הם לא אותו דייר קטן בפריפריה שמבחינתו חכירה לדורות שווה לגמרי לבעלות. למה זה בכל זאת יפגע?

לפני כן אני חייב להגיד משהו לגבי הפרטה, כי זה מציק לי. ושלא תגידו שאני אומר את זה בשמי, כי אני מוחזק כדמגוג חברתי. עורכת דין רחל זכאי, היועצת המשפטית של מינהל מקרקעי

ישראל, אמרה בצורה ברורה לגבי הפרטות: "זה המקום להבהיר נקודה חשובה ביותר, כדי שלא יהיה מקום לטעות. אם תופרט הקרקע, היא לא תעבור לידי הציבור במתכונת של צדק חלוקתי, היא תעבור לידי בעלי הון שישלטו גם במשאב היקר והחשוב הזה". ובכן, אילו עוד בעיות יחולל המעבר ממשטר של חכירה למשטר של בעלות? הוא יצמצם את יכולת המדינה לספק שירותים חברתיים. עכשיו, מי זקוק לשירותים החברתיים? מי זקוק לתחבורה ולביוב ולמוסדות ציבור? המוני העם, אותו אזרח קטן, אותה סטיגמה של גב' כהן מחזרה. על מי יקשה המעבר מחכירה לבעלות? הוא יקשה על המדינה אם היא תרצה לספק את השירותים הללו. שוב אני מזכיר את הצורך שהתעורר לא מזמן לשימוש בתת-קרקע בפרשת מנהרות הכרמל, כשהצורך הציבורי היה מאוד ברור - צריך סלילה תת-קרקעית, ובעלי המקרקעין התנגדו לזה.

אין באמת הפרדה בין כלכלה לחברה. כל מי שיודע מהי כלכלה מבין שכלכלה זה המדע האחרון שאפשר לומר עליו שהוא מדע מדויק. זה מדע ממדעי החברה. זה שהוא מתקשט לו בגרפים ובפרבולות לא עושה את האמיתות שבו אמיתות מדעיות

במדינת ישראל, שצפופה כבר עתה, אנחנו צופים שימוש מסיבי בקרקעות הללו. אם באמת רוצים להביא לצמצום העונן, כמו שאמר השר הרצוג, או לדברים אחרים - המדינה תהיה חייבת לספק שירותים ציבוריים. כדי לעשות את זה היא תהיה חייבת להשתמש באדמות האלה. המעבר מחכירה לבעלות יפגע בה.

לגבי הרכב המועצה המשתנה, שאין בו נציגי ציבור - גם עם נציגי הציבור היו לנו הרבה בעיות, הם לא בדיוק ייצגו את האוכלוסיות שאני מתיימר לדבר בשמן, אבל בוודאי שזה בעייתי יותר עכשיו, כשאין נציגי ציבור ויש שבעה נציגים כאלה ושישה אחרים שכולם נציגי שלטון, וביניהם יושבים פקידים ממשרדים כמו משרד האוצר, ותזכרו שהפקיד באוצר היום עובד אצל בעל ההון מחר. האם באמת הציבור ייחנה מהחכירה? לא צריך לעשות אצלנו את כל הניסיונות שנובעים מאינטרסים של גורמי עניין, בין השאר גם הקק"ל, צריך להגיד את זה בצורה ברורה. כל הניסיונות האלה יפגעו בהמון העם. אני חושב שהם גם לא ציונים ולא יהודים, ובוודאי לא חברתיים וכלכליים. תראו מה קרה בניו זילנד מאז 1998. אולי האנשים כאן שמתיימרים לדעת בנושא מקרקעין - לטעמי הם כנראה לא כל כך יודעים - יקראו מה שקרה שם וכל הנושא של החוק החדש מ-1998, ואולי אז עם טיפה צניעות והרבה חזרה למקורות הציוניים של כולנו בתחומי כלכלה וחברה, נוכל לעצור את התיקון הזה.

והתקוות